

ezek megoldása is a fent felvetett kérdések helyes megoldásának függvénye. Így például a könyvtári állománygyarapítás városi, járási, megyei viszonylatban való helyes összehangolása utmutatást ad majd a könyvtári épület típusára nézve is.

A JÖVŐ GÉPESÍTETT KÖNYVTÁRA

GRIFFIN, Marjorie: The library of tomorrow. = Libr. J. 87. vol. 1962. 8. no. 1555-1557. p.

A jövő könyvtára. - Milyennek látja a szerző a gépesítés korszakának könyvtárát?

(4.4)

CARNER, Charles R.: Ready reference center in Library 21. = Libr. J. 87. vol. 1962. 8. no. 1557-1558. p. Illusztr.

A "XXI. század könyvtárának" felvilágosító központja - a Seattle-i Világkiállításon.

(4.4)

Library 21's [twentyone] electronic library previewed in New York. = Libr. J. 87. vol. 1962. 8. no. 1567-1568. p. Illusztr.

"A XXI. század könyvtára" elektronikus részlegének előzetes bemutatása New Yorkban.

(4.4)

Az első cikk szerzője "A jövő könyvtára" címen - a kiállítás anyagától függetlenül - a teljesen gépesített könyvtár körvonalait vázolja fel.

A gépek azért veszik át a jövő könyvtárában a könyvtáros szerepét, mert pusztán a régi technikák alkalmazása útján lehetetlen már megbirkózni az egyre nyomasztóbb tömegben megjelenő kiadványokkal. Milyen munkafajták elvégzéséhez kell tehát majd a gépeknek érteniök? El kell tudniok végezni:

1. az anyag katalogizálását,
2. az anyag tárolását,
3. az olvasó kérésének olyan mérvű megértését, hogy az általa keresett anyag felkutatható és kikereshető legyen,
4. a tudós feltételezhető tájékoztatási igényének ismeretében az őt érdeklő anyag automatikus kiválogatását,
5. egyszerre több kérdésre való válasz adását,
6. olyan nyomtatott bibliográfia készítését, amely feltünteti a keresett dokumentumok lelőhelyét,
7. az olvasónak közvetlenül a dokumentummal való kielégítését,
8. abban az esetben, ha a feltett kérdésre az illető könyvtár állománya révén nem adható meg a felelet, a kutatás folytatását mindaddig, amíg csak a kérdés a könyvtárközi kölcsönzés-hálózatán át automatikusan a regionális katalógushoz nem érkezik.

A jövő könyvtára tehát a dokumentumok tárházából dinamikus tájékoztatási központtá válik, amelyik a hálózaton keresztül állandó összeköttetésben áll a regionális, a nemzeti és a nemzetközi központokkal. Az 1970-es évek végére már az is várható, hogy ez a hálózat egész földünket átfogja.

A gépesített könyvtárban nem lesz többé torlódása a katalogizálás terén, megszűnik a katalógusok hiányossága, a polchiány, a felvilágosításra várók kielégítő feleletet kapnak, hiánytalan lesz a dokumentáció. A gépesített könyvtár a szolgáltatások szélesebb skáláját teszi lehetővé.

A címleírás és osztályozás automatikusan megy végbe. A gépek egy-egy hálózat valamennyi könyvtárában azonos katalogizálási nyelvet alkalmaznak. A tartalmi elemzés - a szó- és kifejezés-gyakoriság és szókapcsolatok alapul vételével - úgy megy végbe, hogy a szövegeket teljesen gépek olvassák. A referátumok készítése is automatikusan történik.

A mikrofényképezés új technikai lehetővé teszi a raktárak férőhelyének jobb kihasználását és a tárolt ismertanyaghoz való könnyebb hozzáférhetést.

A felvilágosító pultot is gépi berendezés fogja helyettesíteni. Az olvasó és a gép között olyan kérdő-felelő kapcsolat létesül, hogy az olvasó újból meg újból - mindig új elemek hozzáadásával - addig kérdezi a gépet, amíg végül a kért felvilágosítást megkapja tőle. A kleső végső termék lehet bibliográfia, de lehet néhány referátum vagy a kért dokumentumok másolata is. Ezzel az irodalomkutatás eredményessége nagyon meg fog növekedni.

Rendszeressé válnak az olyan szolgáltatások, amelyek után eddig csak áhítottak a könyvtárak világában. Az egyes tudósok ugyanis rendszeres tájékoztatást kaphatnak az őket érdeklő speciális szakirodalomról s ezen belül az éppen szőnyegen levő problémák állásáról. Ezáltal az egyes vállalatok kutatói és alkalmazottai értékesebb munkát tudnak majd kifejtteni, mint a múltban.

Még a böngészés is, az irodalomkutatásnak ez a tudósok által olyan kedvelt s gyakran olyan eredményes és gondolatkeltő módja, gépi úton megy majd végbe.

Ha az olvasó a dokumentum fordítását akarja, a gép ezt is elvégzi a kívánt nyelvre, akár teljes fordítás, akár kivonat alakjában.

A jövő könyvtárában ismeretlen fogalom lesz a határidőre történő visszaszolgáltatás elmulasztása miatti könyvhiány. Füllérékért bármely dokumentum teljes másolata áll az olvasó rendelkezésére.

Ma még csak közvetve tanít a könyvtár. A jövőben azonban már olyan oktató gépekkel lesz felszerelve, amelyek - a felvilágosító könyvtáros pótlására szolgáló berendezések működéséhez hasonlóan - kérdő-felelő alakban mindaddig folytatják az oktatást, amíg csak a tanuló meg nem győződött róla, hogy valóban érti és tudja is a leckét.

Nyilvánvaló, hogy a jövő könyvtára külsejében is különbözni fog a maiktól: a hatalmas központi részt számoló és programozó gépek sora tölti meg, a körben futó falak mentén pedig zárt áramköri televíziós készülékekkel ellátott olvasófülkék várják a közönséget.

De a laboratóriumok kutató tudósának - ha valami felvilágosításra van szüksége - nem kell a könyvtárba sem fáradnia. Az íróasztala mellett elhelyezett zárt áramkörű televíziós berendezés után, akár csak a könyvtárban - kérésének a központhoz akár szóban, akár írásban való közvetítése után - saját helyiségében is megkapja a kért felvilágosítást vagy adatot.

Természetesen a könyvtárosra is más feladatok elvégzése vár majd a jövőben, mint most. Ma a könyveket s az olvasókat kell ismernie, hogy jól láthassa el feladatát. A jövő könyvtárában magas képzettséggel bíró olyan szakembernek kell lennie, akinek - legjobban a gépi berendezések kezeléséhez kell értenie. A könyvtárosképző főiskolák tanítási anyagában már most is szerepel a gépek kezeléséhez szükséges matematika és gépismeret. Ezekre fog idővel mindinkább a súlypont esni.

A cikk szerzője szerint nem szabad idegenkedni az automatikusan működő könyvtár gondolatától. Amikor az első primitív repülőgépek felszálltak a levegőbe, csak nagyon kevesen gondoltak rá, milyen fontos szerepet fog ez a jármű betölteni a tér és idő meghódítása terén. Ugyanigy van ez most a jövő könyvtárával is: nehéz elképzelni, hogy könyvek helyett főként gépi berendezésekkel találkozunk majd benne.

A könyvtárosoknak fel kell majd készülniök a jövő könyvtárában rájuk váró feladatok megoldására.

A második cikk tulajdonképpen propagandisztikus jellegű: a kiadókhöz intézett azon ALA-felhívásnak akar nagyobb publicitást kölcsönözni, amelyben felhívja őket, hogy a "XXI. század könyvtára"-nak reference-anyagát ellenszolgáltatás nélkül ajánlják fel s bocsássák rendelkezésre.

A kiállítás ugyanjs az elektronikus tároló és visszakereső berendezéseken, az automata oktató gépeken s az egyéb elektronikus és vizuális berendezéseken felül 800 kötetes segédkönyvtárra támaszkodó felvilágosító osztállyal is el lesz látva, ahol állandóan két könyvtáros fogja az érdeklődőknek a kirándulási lehetőségektől kezdve a helyi nevezetességeken át a legkülönbébb gyakorlati és elméleti tárgyú kérdésekre a tájékoztatást nyújtani és a felvilágosítást megadni.

A könyvekkel telí könyvtárat szerető egyéneket és a túlzott gépesítéstől idegenkedőket még a cikknek az a része is megnyugtathatja, amelyben idézi az ALA ügyvezető igazgatójának a kiállítás céljára vonatkozó kijelentését:

"A XXI. század könyvtára" azt lesz hivatva bemutatni, milyen új dimenziókkal gazdagítja majd a technológia terén beálló változás a könyvtárak programját. Továbbra is rendületlenül hisszük, hogy a nyomtatott anyag fog a következő században is a nevelés és a civilizáció alapjául szolgálni. A "XXI. század könyvtára"-nak a célja annak a szemléltetése, hogyan lehet könyvekkel és közösségi szolgáltatásokkal gazdagabbá tenni egyéni életünket. Az elektronikus berendezések és a felvilágosító technológiák azonban nagy hatással lesznek a holnap könyvtárában a tárolás, visszakeresés és az ismeretközlés új módszereinek kialakulására."

A könyvtár-kiállítás egyébként a 11 emeletes Coliseum nevű épület első emeletén nyer elhelyezést. Ebbe a belső tartó oszlopok nélküli magas épületbe üvegburkolatú felvonó berendezés viszi a látogatókat a kiállítás területéről. A felvonóberendezésből kiszállva közvetlenül a "XXI. század könyvtárába" lépnek az érdeklődők.

Az utolsó cikk arról az előzetes New York-i bemutatóról számol be, amelynek során a meghívott közönség az UNIVAC egyik olyan berendezését (UNIVAC Solid-State 90 Magnetic Tape Computing System) ismerhette meg működés közben, amely a "XXI. század könyvtára" keretében kerül kiállításra.

A szóban forgó berendezés emlékezet-szerkezetében a Mortimer kiadásában megjelent Great books of the Western World (Nyugat nagy könyvei) c. sorozat 102 gondolat-köréből hatot programoztak. Ez annyit jelent, hogy a gép 74 szerző (-Homérosztól Rabelais-n át Freud-ig és Marx-ig a legkülönbözőbb gondolkodók, írók, tudósok szerepelnek benne -) hat elvont tárgyra (-isten, család, büntetés, boldogság, szabadság és ember-) vonatkozó gondolatát tudja - kérdésenként kb. egy perc leforgása alatt - az érdeklődővel közölni. Működtetése úgy megy végbe, hogy az olvasó kérdését behelyezi a berendezésbe, mire a gép működésbe jön s a választ nyomtatva automatikusan kiadja. A berendezés emlékezet-anyagát a vállalat a kiállítás tartama alatt - még más gondolat-körök bevonásával - tovább fogja még bővíteni.

Még két UNIVAC-berendezés fog a kiállításon szerepelni. Az egyiknek emlékezet-szerkezete 92 ország főbb adatait fogja tartalmazni s az érdeklődőnek a kívánt adatokat ugyancsak nyomtatva átadni, - a másik az olvasóra szabott olvasmány-jegyzéket fog ki nyomtatni, amennyiben ezeket az olvasó érdeklődése, kora, neme, foglalkozása, képzettsége és "hobby"-ja tekintetbe vételével állítja majd össze.

AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR HOZZÁSZÓLÁSA

A PÁRIZSI KATALOGIZÁLÁSI KONFERENCIA SZABÁLYZAT-TERVEZETÉHEZ

A Párizsi Katalogizálási Konferencia szabályzat-tervezete szept. 28-án került megvitatásra az Országos Széchényi Könyvtárban. Az értekezleten egyhangú volt az a vélemény, hogy a tervezet megjelenése döntő esemény a katalogizálás történetében. Egyetértünk a konferenciát előhívó szempontokkal s örülünk, hogy a nemzetközi egységesítés ügye ekkorát lendült előre. Az a véleményünk, hogy ez az egység a mi érdekünk is. A továbbiakban a magyar címleírás szabályozásánál messzemenően a párizsi konferencia eredményeire kell támaszkodnunk, parciális szempontjainkat alá kell rendelnünk - ahol csak